№ 62 Ausgabe A.

# HOMAN

Cena z pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.
na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś
wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak
na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 62 (154) Hod II. Wilnia. 3 žniunia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

# Nowaje ministerstwo.

## 2 žniunia.

Zachodni teatr.

*Front Ruprechta Bawarskaho*: Na poli bitwy u Fiandryi ŭčora tolki pabiedzi trywali wostryje artyleryjskije bitwy. Pad wiečar worahi pawiali wialikuju ataku ad Langemark da Lis'a. Uznialisia iznoŭ ciažkije bitwy, ŭ katorych worahi byli ŭsiudy adkinuty, a ŭ niekatorych miejscach u udačnych kontratakach my krychu pasunuli swaje linii ŭpiarod. Worahi nidzie nie dajšli ŭdačy, ale mieli ciažkije krywawyje straty i utracili niekolki sot pałonnych. Siahońnia ranicaj hetak sama adbity z wialikimi stratami anhlickije ataki na uschodzi ad Witčeta.

*Front niamieckaho Naślednika*: Na poŭdni ad Filen i na paŭnočnym uschodzi ad Serni francuzy 5 razoŭ daremna atakawali zdabytyje nami hornyje pazycii. Na zachodnim bierazi Maasu worahi hetak sama wiali daremnyje kontrataki. Čysło pałonnych uzrasło da 750 duš.

Uschodni teatr.

*Front Leopolda Bawarskaho*: Hrupa wojsk Bem-Ermoli:

U kucie miž Zbručem i Dniastrom rasiejski arjergard adkinut na Chocin. Na poŭnačy ad Černowic my padychodzim da rasiejskaj hranicy.

*Front erc-hercoga Jozefa*: Rasiejski front na Karpatach miž Prutam i harami Kelemon adstupaje. Nia hledziačy na silny adpor worahoŭ, my staim pierad Kimpołungam.

---

ŽENIEWA. Maskoŭskamu nacyonalnamu kongressu nowaje rasiejskaje ministerstwo budzie, jak zdajecca, predstaŭleno ŭ hetkim składzie: prezydent — Kierenskij, wajenny minister—hien. Kornłow, marski—adm. Kołčak, zahraničnych spraŭ — Nabokow, handlu — Konowałow abo Tretjakow, pracy — Skobielew abo Plechanow, počt i telehrafoŭ — Cereteli.

Pawodłuh najnawiejšych wiestak, u nowym gabineci buduć pierewažywać kadety.

STOKHOLM. Sałdackije delehaty 46 dywizii zapytalisia ŭ Kierenskaho, čy Niamieččyna nia zrobić ciapier mira. Na heta Kierenskij adkazaŭ telehramaj: „Z bolšaściu rasiejskaj demokracii ja ćwiorda pierekonan, što Niamieččyna prystanie na našy warunki tolki pad naciskam našaho aružža".

HAAGA. S Pieciarburha danosiać, što Kierenskij apublikawaŭ adozwu da narodu, pryzywajučy addać ułaściam aružže.

LONDON. Anhlickije karespandenty pry VII rasiejskaj armii danosiać, što anhlickije pancyrnyje aŭtomobili ŭžywajuć dziela taho, kab zadzieržać uciakajučych rasiejcoŭ. Inšyje z ich zrabili kala 3.000 strełoŭ u ŭciakaŭšych.

ŠTOKHOLM. «Petrogradsk. Gazeta» danosić s Kamieniec-Padolska, što ŭ horadzi poŭna dezerteraŭ. Ułaści zbirajucca wyjechać. Wagzał akružen uciakajučymi

ŠTOKHOLM. Rasiejskaja palicija chacieła areštawać u Finlandzii niekolki bolšewikoŭ, ale finlandzki ŭrad zastupiŭsia za ich. Heta ŭnosić nowyje zatrudnieńnia ŭ adnosinach miž Finlandzijej i tymčasowym uradam Rasiei.

PIECIARBURH (Reŭter). U Helsingforsie kiraŭniki bolšewikoŭ areštowany, a hazety ich skonfiskowany.

BERN. Ukrainskaje pressbiuro apawieščaje zajawu krymskich tataroŭ, katoryje žadajuć pryłučeńnia Krymu, jak aŭtonomnaj prawincii da budučaj Ukrainy.

ŽENIEWA. Rasčarowańnie hramadzianstwa u Francii s pryčyny słaboj udačy na fronci Fiandryi Hawas starajecca pamienšyć, što była wielmi błahaja pahoda.

PARYŽ. Parlament pryniaŭ prajekt zakona, pawodłuh katoraho paddannyje sajužnickich staron u Francii, zdolnyje da wajennaj służby, pryzywajucca u francuskuju armiju.

CURYCH. Hrecki minister-prezydent Wenizelos 26 lipnia padpisaŭ londonskuju umowu nie rabić separatnaho mira.

LONDON. Ładženy żydoŭski połk, katory na swaim znami budzie mieć partret cara Dawida, budzie ŭžyty dziela pachodu na Palestynu.

HAAGA. Londonsktje hazety danosiać, što b. anhlicki minister lord Grej zachwareŭ hetak ciažka, što bajacca śmierci jaho.

LONDON. Amerykanski ŭrad predłažyŭ socyalistyčnamu sajuzu rabotnikoŭ spynić u Ameryce ahitaciju proci wajny. Inačej sajuz zakryjuć.

WAŠYNGTON (W.T.B.). Hramada ludziej u maskach u horadzi Bit ustroiła sud Linča nad členam spaŭnicielnaho kamitetu sajuza rabotnikoŭ, katory wioŭ ahitaciju za mir.

## Try hady wajny.

Try hady tamu nazad, bytcym udar hromu, prylacieła da nas karotkaja wiestka: wajna abjaŭlena! U sercach adnych jana zbudziła radaść i nadzieju, što wajna pryniasie im spaŭnieńnie tajomnych dumak i ideałoŭ; u druhich — sum i žal pa tej krywi, katoraja pawinna pralicca. Ale nie było tady čeławieka, katory by moh wokam abniać ražmiery strašennaj čeławiečaj bojni, zništažeńnia materjalnaho bahaćcia i kulturnych skarboŭ paŭświetu.

Dziela čaho pralilisia reki krywi, dziela čaho jany lijucca siahońnia i buduć licca zaŭtra?

Kali na pačatku wajny adkaz na hetaje pytańnie byŭ jasny, dyk ciapier na jaho adkazać wielmi trudna. U pačatku wajny urady dzieržaŭ, padhatowiŭšych i wyzwaŭšych hetu wajnu, mieli zusim wyraznuju metu: razhramić swaich worahoŭ i zabrać čaść ich ziamiel. Ale narody, ŭciahnienyje ŭ wajnu swaimi prawicielstwami, s šoracham adchinulisia, ŭbačyŭšy ŭsie wajennyje strašenstwy, paznaŭšy, jakoj canoj ich waładary chočuć dajšci zdabyčaŭ na susiedziach. I narod u Rasiei skinuŭ zapeckanaje krywioj čeławiečaj carskaje prawicielstwo i zajawiŭ usiamu świetu, što nia choče wajewać dziela zawajewańnioŭ čužych ziamiel, što adrekajecca dumki ab zdabyćci Konstantynopola, Haličyny, Bukowiny i t.p. A śledam za Rasiejej demokracija ŭsich wajujučych staron wystupaje proci dalejšaj zawajewacielnaj wajny, trebuje mira biez anneksij i biez kontrybucij. Tolki nia ŭsie prawicielstwy jašče dajuć posłuch narodnamu žadańniu: jany tłumačać dalejšuju wajnu žadańniem dajści praz jaje doŭhaho, trywałaho mira.

Hetak wajujučyje dzieržawy papali ŭ začarowany kruh: jany wiaduć wajnu dziela mira! I hety klič wystaŭlajuć ciapier pobač z druhim, apawieščenym raniej: za wyzwaleńnie małych narodaŭ.

Wajna dziela zabaspiečeńnia mira — heta, papraŭdzi, wajna dziela taho, kab adnu z wajujučych staron razbić i zniščyć da zwańnia, dy hetym spoasabam zrabić dalejšuju wajnu papraŭdzi nie mahčymaj. Hetak razumieje «wajnu dziela mira» Anhlija, katoraja maje na meci poŭnaje zništažeńnie niamieckaho narodu i nia choče słuchać ab niamieckim predłažeńni mira na asnowie ŭzajemnaj uhody. Woś, ab takoj meci wajny my surjozna hawaryć nia možem. Iznoŭ že „wyzwaleńnie małych narodaŭ" roznyje dzieržawy razumiejuć rozna — zaležnie ad taho, što im karysna i što — nie. Tož sama Anhlija, katoraja najbolš kryčyć ab hetym, da apošnich časoŭ niemiłaserna ŭciskała irłandzki narod i dahetul nia choče dać jamu tej woli, jakoj jon dabiwajecca nieŭstannymi paŭstańniami i arużnaj baraćboj...

Jak by tam ni było, oficyalnaje pryznańnie prawoŭ małych nacij, adbudowa centralnymi dzieržawami Polščy, rewolucija ŭ Rasiei, demokratyčnyje reformy ŭ Niamieččynie i, naahuł, uzrost demokratyzmu pa ŭsich wajujučych dzieržawach — heta jość jadynyje zdabyčy, katorych narody dajšli ŭ hetaj wajnie za try hady. Hetyje zdabyčy daloka nie akupili strašennaho pralićcia krywi, strašennaj ruiny, na adbudowu katoraj pawinny buduć pracawać cełyje pakaleńnia. I čym daŭžej budzie trywać wajna, tym hłybiejšych pieramien u žyćci narodaŭ treba spadziewacca.

Mnoha achwiar prynios hetaj wajnie i narod Biełaruski. Jaho ziemla, razrezanaja wajennym frontam, razrytaja biezkaniečnymi linijami akopaŭ, zrujnawanaja bitwami i wajennymi pierachodami, spływaje krywioj. Jaho syny hinuć tysiačami na paloch bitw. Ale i jon za swaju pakutu pačynaje bačyć jaśniejšyje dziańki: pryznańnie nacyonalnych prawoŭ jaho—heta zapawiedź lepšaj doli, jakuju biełarusy mohuć i pawinny zdabyć swaimi rukami...

Na parozi čaćwiortaho hodu wajny, katoraja ciapier užo utraciła ŭsielakuju metu dziela narodaŭ wajujučych staron, my wyskazywajem hłybokuju wieru, što hety hod pryniasie nam daŭno ždany mir, asnowany na pryznańni i zabaspiečeńni prawoŭ usich nacyonalnaściej, na asnowi sprawiadliwaści, katoraja adna tolki može zabaspiečyć jaho na daŭžejšy čas. My wierym, što paśla strašennaj krywawaj łažni čeławiečestwo nia skora chopicca iznoŭ za arużże, i mo' hety hod adznačyć saboj nowuju eru ŭ žyćci narodaŭ.

---

## «Samačynnaść miejscowych sił».

Sučasnaja wajna — heta wajna nia tolki arużnych armij, ale i ekonomičnych orhanizacij. I pytańnie: na jakoj staranie budzie pabieda? — razwiažecca u značnaj miery ad taho, jakoje budzie ekonomičnaje pałažeńnie kožnaj z wajujučych dzieržaŭ.

Woś čamu rasiejski tymčasowy urad asabliwuju uwahu zwiarnuŭ ciapier na ekonomičnyje sprawy ŭ Rasiei. Kierenskij za swaju pieršuju zadaču ličyć uładžeńnie hetych spraŭ, — tym bolej, što ekonomičny kryzis u Rasiei stanowicca ŭsio ciažejšym. Ab hetym świedčyć pieredawica ŭ № 57 kijeŭskaj «Rabočaj Hazety», ŭ katoraj čytajem:

«Nia tolki dla wučonych, nia tolki dla tych, chto zanimajecca paznańniem

ekonomičnaho žyćcia i sočyć za im, ale i dla kožnaho hramadzianina, dla kožnaho žychara jasna, što pałažeńnie narodnaj haspadarki — wielmi niebaspiečnaje. Z dnia na dzień uzrastaje darahoŭla. Razam s tym čym dalej, tym bolej wostra i rezka wyjaŭlajecca niedachwatka tawaroŭ na rynku. Ruch na čyhunkach stanowicca ŭsio bolej biezładnym. Usia pramyšlennaść — u stanie kryzisa. Narodnaja haspadarka staić pierad hroźbaj poŭnaj ruiny.

«Nowy tymčasowy ŭrad zwiarnuŭ uwahu na hety niebaspiečny stan i u swajej deklaracii abiecaŭsia parupicca ab reformy ŭ samych asnowach narodnaj haspadarki. Ale za tyje paŭtara miesiaca, jakije minuli ad naładžeńnia nowaho ŭradu, zrobleno nadta mała.

«Heta pryznaje i minister Skobielew u swajej pramowie, skazanaj na zjezdzi deputatoŭ rad rabotnikoŭ i sałdatoŭ. Urad, kazaŭ minister, blizka zusim nie ŭdzialiŭ času sprawam narodnaj haspadarki. I dahetul urad nie maje inšaho sposabu zdabywać hrošy, jak drukujučy nowyje bumažki.

«Minister Skobielew apawieściŭ, što ŭrad manicca orhanizawać ekonomičnuju radu, katoraja pawinna apracowywać prajekty haspadarčych reform. Jon spadziajecca, što ŭrad pry pamačy rewolucyjnaj demokracii zdaleje zawiaści ład u haspadarcy dzieržawy.

«Treba žadać, kab uradu ŭdałosia prawiaści ŭ žyćcio hetyje jaho prajekty. Ale tut uznimajecca rad pryčyn dziela sumlewańnia, čy ciapierašniamu ŭradu papraŭdzi ŭdascca spoŭnić swaje prajekty haspadarčych reform. Wialikaja i trudnała rabota dziela ładžeńnia ŭsiaho haspadarčaho žyćcia kraju wymahaje bahata sił. Tolki pry ŭmowi najšyrejšaho razwićcia samačynnaści ŭsich miejscowych sił mohuć abjawicca patrebnyje ludzi, tolki pry hetaj umowi možna spadziewacca, što heta trudnaja i adkaznaja rabota pojdzie, jak śled».

«Razwićcie samačynnaści ŭsich miejscowych sił» u roznaplamionnych krajoch, z jakich składajecca Rasiejskaja dzieržawa, — heta jak raz toje, čaho ni za jakuju canu nie chacieło dapuścić staroje samadzieržaŭnaje prawicielstwo ŭ Rasiei. Ciapier, kali stary ład razbit, kožyn kraj u miežach Rasiei pačaŭ užo sam ładzić swajo žyćcio tak, kab zabaspiečyć jamu najšyrejšaje razwićcie tworčych sił, najwialikšy rasćwiet ich. I kali tymčasowy ŭrad nia spynić hetaho mahutnaho ruchu, kali zrazumieje, što ŭ hetym — ŭwieś ratunak dla narodaŭ Rasiei, dyk jon nie dašć posłuchu tym, chto chacieŭ-by nowy ład u Rasiei abapierci na centralizmie.

A takich hałasoŭ mnoha. Za centalizm staić ŭsia liberalnaja buržuazija Rasiei, nie kažučy ab prawych i nacyonalistach. Praŭda, «Now. Wr.» piše, što jano nie maje ničoha suproć taho, kab i biełarusy mieli aŭtonomiju s krajowyw sejmam, i inšyje. Ale ŭsie hetkije aŭtonomii liberały i nacyonalisty maniacca „dać“ narodam u budučynie — kali ŭłašć uradu uzmacujecca, kali nie narody Rasiei, a jaje prawicielstwo budzie dyktawać, na jakich asnowach treba budawać žyćcio hetych narodaŭ.

Telehramy ŭžo danasili, što ŭ skład gabinetu ministroŭ majuć izoŭ uwajści predstaŭniki liberalnaj buržuazii — kadety. I woś tut uznimajecca surjoznaja niebaspieka jak dla narodaŭ Rasiei, tak dla budučyny ŭsiaje dzieržawy: kadecki centralizm sulić surjoznaje ŭnutrenaje zmahańnie ŭ Rasiei ŭ najbolš krytyčnym času dla jaje.

*J. M.*

r

# U Wilni i wakolicach.

—"—

× **Hadawy schod.** U niadzielu, 5 žniŭnia, a 3 hadz. papałudni, u sali Biełaruskaho Klubu adbudziecca ahulny hadawy schod Biełaruskaho T-wa pomačy paciarpieŭšym ad wajny. Na schodzi Kamitet zdašć sprawu sa swajej raboty za minułyj hod, ličučy ad 1 žniŭnia 1916 h. da 1 žniŭnia 1917 h.

Paśla adbuducca wybary nowych členaŭ Kamitetu.

Kamitet prosić prybyć usich členaŭ Tawarystwa niezaležnie ad taho, čy jany atrymali pawiestku, čy nie.

× **Pierakupščyki.** Sprawa strawawańnia s kožnym dniom stanowicca ciažejšaj. U hetym šmat winawaty ludzi, katoryje nia siejuć i nia žnuć, a štučna padnimajuć ceny na spažyŭnyje pradukty pieršaj patreby. Dawoli wyjšci na samaj ranicy za miežy miesta, i wy ŭbačycie, jak na ŭsich darohach, katoryje iduć u horad, spatykajuć sielan pierakupščyki i ŭsielakim sposabam namaŭlajuć apošnich pradać im swoj tawar. Hetak ništo nia može dajšci da miestowych pakupcoŭ, nie minawaŭšy ruk pierakupščykoŭ.

Hramadzianstwo pawinno zwiarnuć na heta swaju uwahu i znajšci niejki sposab, kab baranicca ad hetaj chmary pierakupščykoŭ, katorym jano niet wiedama za što pierepłačywaje wialikije hrošy.

× **Za zdzirstwo.** Za zdzirstwo palicija začyniła na 1 miesiac kramy: Bužanskaho — Žmudzkaja wul. 15, Kłoka — Niamieckaja 23 i Drujana — Rudnickaja 13.

× **Kraža kania.** U načy z 27 na 28 lipnia ŭ horadzi ukrali 15 hadowuju žoŭtuju kabyłu s klajmom O. Haspadar jaje sulić 200 m. tamu, chto wiernie jamu kabyłu. Wiestki ab jej treba padawać u kryminalnuju paliciju, Dominikanskaja 1, pakoj 89.

× **Prapaŭšyj chłopiec.** Wučeń Piotr Klipiec, 9 hadoŭ, žyŭšyj pry Kijeŭskaj wul. 11, prapaŭ kala 10 tydnioŭ tamu nazad niet wiedama dzie. Wiedamaści ab im prosiać padawać u kryminalnuju paliciju.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

| | najwysz. | najniž. |
|---|---|---|
| 29—30 | + 25° | + 13° |
| 30—31 | + 27° | + 14° |
| 31—1 | + 26,5° | + 9,5° |

# Z USIAHO KRAJU.

KREWO. 30 VII. Niamiecki impieratar byŭ siahońnia na fronci Smarhoń — Krewo i dziakawaŭ wojsku za adbićcie apošnich šturmaŭ rasiejcoŭ. Šmat kamu z adznačyŭšychsia sałdatoŭ impieratar sam daŭ ordery žaleznaho kryža.

REJSLEROWO. U načy z 25 lipnia ŭ dwary Olipi ukrali dwoch kaniej 12 i 15 hadoŭ i woz.

HRODNIA. Hramady Dryha, Tryrečče, Skinder i Chodoroŭka aštrafowany na 250, Doŭbniewičy — na 300, Žagli i Min — na 500 i Nienadowičy — na 700 marak za toje, što ŭ ich wakolicach byli papsowany telefony i nielha było znajšci winawajcoŭ

HRODNIA. Hrodzienski sielski pawiet prysłuchaje ciapier hrodzienskamu Stadthauptmann'u.

Gouvernement Hrodnia kasujecca i abiertajecca ŭ komendanturu.

TOPOLEWO. Za abidu staraście Stanisława Kaminskaho aštrafawali na 50 rub

LIBAWA. Ad 1 da 3 žniŭnia tut ihraŭ niamiecki teatr z Biełastoku.

SKAŬRODY. S pryčyny niaaściarožnaści s cyharkaj tut uzniaŭsia pažar, zniščyŭšyj adnu chatu.

EJŠYŠKI. Tut naładžena dabrawolnaja pažarnickaja družyna.

BIEŁASTOK. Blažčynnaja ad času prychodu niemcoŭ konka pačnie chadzić iznoŭ prynamsi dziela tawarnaho ruchu. Prysyłanyje dla miesta zbožže i bulbu buduć z wagzału pierewazić konkaj u miestowyje składy.

BIEŁASTOK. Dwa hady tamu nazad u tutejšaj jubilerki Barakst ukrali brylantowy piarścionak. Hetymi dniami da jaje pryjšoŭ niejki pan s piarścionkam, u katorym jana paznała ŭkradzieny ŭ jaje. Adnak toj pan moh dawiaści, što kupiŭ piarścionak u Waršawie. Hetak ukradzieny piarścionak adbyŭ padarožu ažno ŭ Waršawu, kab iznoŭ wiarnucca ŭ ruki swajej daŭniejšaj haspadyni.

KURŠANY. Ludwik Ramanoŭski, jaho syn i rabotnik Hrynius u mai hetaho hodu napali ŭ načy na darozi na žyda Notesa z nažami ŭ rukach i adabrali ŭ jaho muku i hrošy. Baćka Ramanoŭski zasudžen na 2 hady ŭ papraŭčy dom, syn jaho — na 9 mies., a Hrynius — na 1 hod.

DUBRANY. Kuršanskaho paw. Syn sielanina, Piotr Pietrušyn, arendar Piotr Łukierjew i haspadar Zubanow doŭhi čas mieli znosiny z rasiejskimi wajenna-pałonnymi, s katorymi jany ŭwajšli ŭ cheŭru dziela rabunku akaličnych žycharoŭ, ličyŭšychsia bahatymi. Niekatorych z ich chaŭruśnikoŭ wajenny sud pakaraŭ śmierciu. Kowienski akružny sud zasudziŭ Pietrušyna na 23 hady, Łukierjewa na 5 hadoŭ 3 mies. i Zubanowa na 5 hadoŭ u papraŭčy wastroh.

KOŬNA. Da radu ŭmacawanych miejsc i zamčyšč, pabudowanych kryžakami ŭzdoŭž Niomana dziela zaščyty ad napaści z uschodu, naležać ruiny tak zwanaj Nowaj Koŭny, katoraja ŭ kryžackich časach nazywałasia Gotteswerder. Jana stajała, widać, tam, dzie ciapier jošć wioska Borki, pry sutokach raki Niewiažy z Niomanam.

Paśla taho, jak u 1362 hadu kryžaki zdabyli i zrujnawali Koŭnu, Kiejstut praz dwa hady pabudawaŭ krychu nižej staroj Koŭny na wostrawi na race, zwanym u litwinoŭ Wirgałe, nowy zamak. Adnak, u 1364 hadu kryžaki zdabyli i hety zamak i zrujnawali jaho. U 1369 h. Kiejstut iznoŭ pačaŭ staŭlać zamak, ale pierš, čym jon byŭ zakončen, kryžaki zdabyli jaho. Ŭmacawalisia tam i nazwali jaho Gotteswerder. Kiejstut asadaju prymusiŭ kryžakoŭ addać zamak, ale skora kryžaki ješče raz zachapili jaho i dzier žali piać hadoŭ. U 1402 h. Witaŭt ad wa-

# Wypisy z biełaruskaj literatury.

## Addzieł I.

### Probki literaturnaj mowy XIII—XIX stalećcia.

(Hladzi «Homan» № 58—62).

**Z apawiedańnia Starowolskaho „O dworie turskoho Sułtana“, sa spisku XVII st.**

Carowie turskije nie pierestierehajut' toho, iżby žony swoje brati mieli z domow šlachetnych korolewskich, jako to čyniat' inšyje monarchowie, zaž wybirajut' ich sobie z pomieży połonianok, kotoryi im sia podobajut', ibo mnoho žon miewatut', nie odnu. Powtore nie bačat' na to jakoho jest narodu lubo jezyka, i jakoje wiery abo relei, tolko aby hładka a krasna była, a joho očom podobała, bo sobie za najbolšuju ščatliwost' roskoš tielesnuju počytajut', kotoruju im pluhawy prorok ich Machmet w Alkoranie swoim nakazujet', jakože toj ich prorok Machmet z natury swojeje skłonien do wsiakoje niečysti.

Proto-ž skupujut', abo na wojnach imut', a u poddanych gwałtom bierut' panny što možno najobyčajniejšyje (jako i tiepier Kaneju opanowawšy, paša wybrawšy panien što najkrasniejšych sto, posłał w dar caru, z kotorych odny budut' służebnymi u sułtanok, a druhije, što sia podobajut' staroj pani, prełożonoj nad diewkami, budut' chowatisia do łoża cesarskaho).

**Prypowieść pra adnarožca. S powieści ab Warłaamie Joasafie. s 1637 h.**

Tych, kotoryje złośliwomu i okrutnomu panu służat' i kotoryje ot dobroho i łaskawaho z wielikoho šalenstwa otdaliwšysia, rečej dočasnych prahnut' i na nimi sochnut' i o pryšłych namnij nie myślat', leč w tielesnych roskošach ustawičnie zostawajut', a dušam swoim hołodom hinuti i niezličonymi złobami stisnienymi byti dopuskajut', čołowiekowi ot srohoho jednorožca utikajučemu podobnych byti rozumieju, kotoryj hołosu jeho i strašnaho rykanija nie mohučy stierpieti, mocnie aby był ot nieho požertyj utikał: a s prudkostiju biehučy, w wielikij nijakij row wpał i letiačy za dierewo nijakoje rukamsia uchopił i onoho sia mocno dieržał, na stopniu nijakom opieršysia, rozumiejučy zatym, že w pokoi został i wšelakaho niebespiečenstwa ujšoł. Hlanuwšy tedy obačył dwie myšy, odnu biełuju, a druhuju čornuju, dierewa onoho, za kotoroje sia był uchopił, koreń ustawičnie podhryzajučyje i prawie do konca onoje podtinajučyje. A zatym pozrewšy w hłubokij row, strašnoho smoka obačył na samom wezreniju ohniem dyšučoho i sroho na nieho pohladajučoho i strašnoju paščekoju połknuti prahnučaho. I znowu na stopień tot, na kotorom nohami sia opirał, wzhlanuwšy, obačył čotyrech aspidow hołowami s stieny wynikajučyje: k hori zaś pozrewšy mało štoś miodu z hałuzow dierewa onoho kaplučaho obačył. Proto o niebiespiečenstwach tych, kotorymi z wsich storon był ohornienyj i stisnienyj, poniechawšy mysliti — to jest, jak jeho zwierchu jednorožec wielce srožačysia šukał požreti: na doli zaś okrutnyj smok połknuti jeho prahnuł: i jak dierewo toje, kotoroho sia dieržał, prudko wžo mieło byti podhryzienoje: nohi zaś jak na ślizkom i niepewnom stupieni dzieržalisia — tych, mowlu, tak wielikich niebespiečenstw zapomniwšy, na małoj onoho miodu sołodkosti koštowańniu siebie zabawił.

jewaŭ toj zamak, dy pry hetym jaho zrujnawali i bolš nie adbudoŭwali.

Nowa-Kowienski zamak maje wialikuju historyčnuju wahu ješče i zatym, što tut 12 kastryčnika 1398 h. miž Witaŭtam i kryžakami padpisana ŭmowa, pawodłuh katoraj reka Niewiaža stałasia hranicaj miž W. Kn. Litoŭskim i kryžakami, dy hetak usia Žmudź była addadziena niemcam.

KOŬNA. „Aleksandraŭski stoŭp“ razabrany ciapier pa zahadu niamieckaj ułaści, byŭ pryniat u 1845 h. za herb Kowienskaj huberni. Raniej u herbie Koŭny byŭ zubr z załatymi rahami, a miž apošnimi—załaty kryž na čyrwonym fonie. Ciapier, pa zahadu niamieckaj ułaści, hety herb wiernien nazad.

WILKI. Da cikawiejšych rečej našaho kraju adnosicca i pušča na poŭdarozi s Koŭny ŭ Rossjeny abjomam 1 kw. mila. Ješče ŭ pačatku hetaho stalećcia jana była supolnaj ułasnaściu wilkoŭskaj šlachty, i tolki ŭ 1910 hadu sporka za ŭładańnie jeju, trywaŭšaja kala paŭsotni let, zakončyłasia razdziełam jaje miž susiedziaŭ. Pušču hetu za zasłuhi atrymała u supolny dar akaličnaja šlachta ad Zyhmunta I. Spierša jana była šmat wialikša, ale wialikšyje pany zajawili, što jany čaść jaje biaruć sabie, adrekajučysia swaich prawoŭ na reštu.

Ciapier pušča ličycca adnym z najbahaciejšych lasoŭ Kowienščyny. Niekali tut žyli zubry, a wialikije kniazi z dynastyi Jahiełłonaŭ rabili tut wializarnyje palawańnia.

LIBAWA. U swajej padarožy pa našym kraju siudy prybyŭ na aŭtomobili z Mitawy impieratar.

MITAWA. Niamiecki impieratar wyjechaŭ adhetul na motornaj łodcy pa race Aa na ryžski front.

# WIESTKI Z RASIEI.

CURYCH. 27 i 28 lipnia ŭ Pieciarburzi byli nowyje razruchi. Wiernyje uradu wojski zatušyli razruchi, ŭ časi katorych pahibli sotni achwiar. Ład wiernien.

ŠTOKHOLM. Maršałak spaŭniciełnaho kamitetu sałdatoŭ ryžskaho frontu zajawiŭ nowamu hłaŭnakamandujučamu na fronci, Kłembowskamu, što prykaz Kierenskaho ab nastupleńni hrozić zaciahnuć wajnu na zimu, čaho sałdaty nikoli nie dapuściać. Kłembowskij adkazaŭ, što zimowy pachod—niemahčymy, i ŭ najbližejšym časie adbudziecca razwiazka wajny. „My pastawili na kartu wolu — dy nawat samaje istnawańnie Rasiei. U kožnym prypadku pytańnie ab miry — heta pytańnie najbližejšaj budučyny“.

MASKWA. «Utro Rossii» danosić z hłaŭnaj kwatery hien. Korniłowa:

„U apošnich bitwach niekatoryje pałki utracili bolš 2/3 usich swaich aficeroŭ.

PIECIARBURH. Kierenskij i Cereteli wiali pierehawory s predstaŭnikami roznych palityčnych partyj ab učaści ich u uradzi. Partyja kadetoŭ zhadžajecca na heta tolki s tej umowaj, što Černow wyjdzie u adstaŭku, i urad adračecca ad swajej ahrarnaj palityki. Dalej kadety žadajuć pierehladu finlandzkaj palityki. Adnak, ministry-socyalisty na žadańnia kadetoŭ nie prystajuć.

KOPENHAGA. Pierehawory miž rasiejskim tymčasowym uradam i predstaŭnikami palityčnych partyj trywajuć dalej. U nowym gabineci, zdajecca, buduć pierewažywać ministry nie-socyalisty. Miejscy marskoha i wajennaho ministra zajmuć nie palityki, a specyalisty. Dumajuć, što akančacielna ministerstwo budzie naładženo ješče ŭ hetym tydni.

Dumski kamitet u swajej rezolucii zajaŭlaje, što jon nie prynimaje adkazu za palityku ciapierašniaho gabinetu, skład katoraho nie adpawiedaje apawieščenym u pačatku rewolucii pryncypam.

U Oranienbaŭmie areštawali 4 bolšewikoŭ, katoryje wiali buntaŭničuju ahitaciju miž harnizonam.

AMSTERDAM. Haława Kronštackich bolšewikoŭ, Rochal, areštowan.

Hienerał Korniłow damahajecca zništažeńnia prywilejoŭ rasiejskaj hwardzii, bo na joj lažyć hłaŭnaja wina ŭ halickim razhromie.

KOPENHAGA. Miesto Tyflis i Baku — ŭ rukach bolšewikoŭ. Na staranie bolšewikoŭ staić takže wialikšaja čaść harnizonaŭ na Kaŭkazie. Kierenskij zahadaŭ poŭnuju reorhanizaciju kaŭkaskaj armii.

ŠTOKHOLM. S Pieciarburha danosiać s peŭnaj krynicy, što tymčasowy ŭrad manicca adłažyć sazyŭ ustanoŭčaho sejmu, naznačeny na 30 wieraśnia st. st. (13 kastryčnika now. st.). Pryčyny hetaho niewiadomy.

LONDON. «Daily Mail» danosić s Pieciarburha, što hłaŭnuju kamandu ŭsiemi rasiejskimi armijami prynimaje na słabie tymčasowy ŭrad.

LONDON. „Daily News“ danosić s Pieciarburha, što pawaha Kierenskaho u sielan šmat pamienšała.

HELSINGFORS. Tymčasowy ŭrad nie pryniaŭ prašeńnia ab adstaŭcy hienerał-hubernatara Stachowiča.

Tutejšy wajenny kamitet wyskazaŭ Kierenskamu swaju prychilnaść.

APARANDA. S Finlandzii danosiać, što tamtejšaje wojsko zamieniajuć kazakami. Pahraničniki strelajuć u kožnaho, chto choče prajści cieraz hranicu.

Finlandzkije hazety adznačywajuć, što u prypadku niazhodliwaści z Rasiejej Finlandzija može pačać separatnyje pierehawory ab miry.

KIJEŬ. Ukrainski minister-prezydent, Winničenko, zajawiŭ, što ukraincy pakul što nie zbirajucca addzielacca ad Rasiei. Ale lohka mohuć zdarycca prypadki, katoryje prymusiać ukraincoŭ zmianić swaju palityku.

KOPENHAGA. S Charbina danosiać, što Japonija dasłoŭna zaniała Mandžuryju. Počta, telehraf i čyhunki znachodziacca zusim pad jaje kantrolem.

# Z usiaho świetu.

ŠTOKHOLM. Deputaty anhlickich socyał-demokratoŭ jeduć na mirnuju konferenciju u Štokholm 15 žniŭnia.

Amerykanski trudawik Gompers hetak sama wyskazaŭ achwotu pajechać.

Centralny kamitet usich anhlickich rabotnickich orhanizacij pasyłaje ŭ Paryž swajho delehata, kab dabicca u francuskaho ŭradu pazwaleńnia francuskim socyalistam jechać u Štokholm.

10 žniŭnia adbudziecca ahulna-anhlicki rabotnicki kongress, kab uziać nazad pryniatuju ŭ Mančestery rezoluciju proci konferencii.

LONDON. Naładženyje pa prykładu rasiejskich rad rab. i sałd. anhlickije orhanizacii stajać na hrunci respublikanskaho ładu i klasowaj baraćby. Hłaŭnaja čaść ich staronnikoŭ —heta kapalnianyje rabotniki, haława katorych, Smill, staić na hrunci nieprymirymaho radykalizmu. Tahož pahladu dzieržycca haława sajuza transportnych rabotnikoŭ, Wiljams. Apošn zanimaje miejsco sekretara anhlickai-rasiejskaho demokratyčnaho sajuza.

U apošnim časi ustanoŭleno, što rad prawakataroŭ prabawaŭ zapisacca ŭ sajuzy transportnych i kapalnianych rabotnikoŭ, kab pahańbić ich palityčnuju rabotu.

# TEŁEHRAMY.

## Niamieckije apawieščeńnia.

31.VII. Zachodni teatr:

*Front Ruprechta Bawarskaho:* U Flandryi artyleryjskaja bitwa dajšła ŭ wiečary najwialikšaj siły i trywała ŭsiu noč, a paśla na ŭsim fronci ad Izera da Lisa pačalisia piešyje šturmy. Piešaja bitwa ŭ Flandryi jdzie poŭnym chodam.

*Front niamieckaho Naślednika:* Pry Smen de Dam francuzy na ŭschodzi ad File atakowali na šyryni 3 kilom. U bolšaści miejsc udar złamaŭsia ab našu zaščytu. Dwa wuzkije adrezki papali ŭ ruki worahoŭ.

Uschodni teatr:

*Front Leopolda Bawarskaho:* Hrupa wojsk Bem-Ermoli:

My pierajšli cieraz hraničnuju raku Zbruč na šyryni 50 kilom. ad Husiatynia da Skały, nia hledziačy na wielmi wostry adpor. Tureckije wojski ŭziali ŭporna baraniŭšyjesia pazycii la Niwny na Zbruču. Miž Dniastrom i Prutam my pasunulisia dalej u kirunku Černioŭcaŭ i zaniali Werenčanku i Sniatyń.

*Front erc-hercoga Jozefa:* My prałamali rasiejskije pazycii la Wyžnicy i prymusili worahoŭ ačyćcić liniju Čeremoša i adyjści na ŭschod. U lasistych Karpatach na wierchnim ciačeńni pałudziennaho Sereta, naabapoł Mołdawy i Sučawy my pasunulisia ŭpiarod. Pad našym naciskam rasiejcy pakinuli swaje piarednije pazycii na adrezku Mestekanesti. U Bereckich harach worahi piać razoŭ daremna atakawali pry Kasinului. Dalej na poŭdni silny ŭdar worahoŭ adcisnuŭ adzin z našych pałkoŭ na hornuju pazyciju na ŭschod.

Toje podobienstwo jest o tych, kotoryje roskošami dočasnaho žywota ošukiwajut sia. Odnorožec kštałtom jest smierci, kotoraja zawše rožaj ludskij presledujet' i poimati kusit sia. Row zaś swiet jest, kotoryj wšelakich złostiej i smiertelnych sietiej jest połnyj. Dierewo toje, za kotoroje sia uniawšy, rukami dieržymo i kotoroje dwie myšy ustawičnie podhryzajut', koždoho čołowieka žywota jest čas, kotoryj sia dniewnymi i nočnymi hodinami skoročajet' i umienšajet' i pomału do posiekanija prychodit'. Čotyry zaś aspidy, ludskoho tieła s čotyrech i niepewnych elementow złoženie značat', kotoryje hdy sia w swojem poradku nie zachowajut', i pomiešajut', tielesnoje złoženie rozwalajet sia. Do toho ohnistyj on i okrutnyj smok, strašnoje pieklelnoje čerewo pryznačajet', kotoroje tych pryniati prahniet', kotoryi dočasnyje roskošy nad pryšłyje dobra prekładajut'. Miedu zaś kropla stiekajučaja swieta toho utiechu i sołodkost' značyt', kotoruju on pryjatielej swoich ošukiwajučy tym o spasienii swojem promyšlati namnij nie dopuskajet'.

## Katechizm kapłanskij (XVIII wiek).

*Čy majut koždoho dnia Jereje mowieti, pod hriechom smiertielnym, Połunoščnicu, Utryniu, Časy, Wiečerniu, i Pawiečerniu?*

*Otwiet.* Rymlanie powienny pod hriechom smiertielnym, ale Hrekowie i Ruś, nie powienny pod hriechom smiertielnym, bo Rymlanie majut dochody wielikii, a Ruś musit' sama sobie chleba zarablati, Rymlanie majut paciery małyč, a Ruskaja Połunošinica, utrnia, Časy, Wiečernia, i Pawiečernia, dołhii sut, powinny jednak Monachi, koždoho dnia, a Jerei tohdy, koli majut Służby Božyja otprawowati, Pałunoščnicu, Utrniu, Časy, Wiečerniu i Pawiečerniu otprawieti.

*Čy powienny Jerei swoima rukami orati, siejati, i pročaja dieła służebničaja sowieršati?*

*Otwiet.* Nie powienni, ale majut sobie trymati słuh, do takich robot, bo dla tohože w niekotorych Diecezyjach, sami takii roboty robiat, sut' w niepowazie, zažywajut ich ludije niezbožnyi w podwody, prymušajut do dawanija čynšow, i do inšych Stanowi Jerejskomu nie pryzwoitych tiažarow.

* * *

*Čto chraniti treba w dawaniu posahu?*

*Otwiet* Wydajučyj dščer za muža, powinien dati podłuh možnosti po niej posah, pod hriechom śmiertelnym, a ježeliby obiecanoho posahu nie otdał, nie powinien muž kormiti swojeja ženy. Koli zaś umret Niewiesta biezpotomnaja, posah należyt krewnym jeja, a nie mużewi. Ježeliby zaś Niewiesta dała pryčynu do rozwodu, tratit swoj posah, ot otca swojeho dannyj siebie.

*Čto chraniti treba w obietnicach i darowiznach?*

*Otwiet.* Kto čto obiecujet, powinien toje otdati pod hriechom smiertelnym, tomu kotoromu obiecajet, marotrawca jednak dietia, syn biez dozwolenija Otca, Ihumien i prostyj Inok, złodiej, zbojca, niemohut nikomu, ani obiecowati, ani dawati. Tyi jednak kotoryi obiecujut, lub darujut, mohut otstupiti ot darowizny i obietnicy, z tych pryčyn: a) koli kto jest nie wdziačnym ot obietnicy i darowizny, w) koli kto čto komu darujet nie spodiewajučysia mieti potomstwa, bo ježeli po darowiznie budiet mieti potomstwo, wolno majetnost' darowanuju odobrati, h) Niewažnaja jest darowizna, koli kto swawolnie tak rozdarujet, že čadom, swoim, ničoho nie zostawit.

1.VIII. Zachodni teatr.

*Front Ruprechta Bawarskaho:* U Flandryi pačałasia adna z najwialikšych za try hady sučasnaj wajny batalij. Na šyryni 25 kilom. ad Nordčot da Warneton anhličanie i francuzy atakawali wializarnymi massami — wialikšymi, čym kali-budź. Šturmy mieli na meci zništožyć porty našych padwodnych łodak na uzbiarežžy Flandryi. Adna chwala šturmawaŭšych išła za druhoj. U atakach byli čyślenyje pancyrnyje aŭtomobili i kawaleryja. Paśla 14 dzion strašennaho artyleryjskaho ahnia worahi z wialikaj siłaj uwarwalisia na naš zaščytny pojas. Na niekatorych adreskach jany prabilisia skroź našy linii ŭ wyrwach: u inšych punktach na moment značna pasunulisia ŭpiarod. Našy rezerwy kinulisia ŭ enerhičnuju kontrataku i ŭ wostrych bitwach štykami, trywaŭšych uwieś dzień, wykinuli worahoŭ z našaho bajewoha pojasa. Na poŭnačy i paŭnočnym uschodzi ad Ipra worahi ŭdzieržalisia hłybiej u wakolicach wyrw. Tut my nie mahli ŭdzieržacca ŭ Bitčoci. U wiečary uznialisia nowyje šturmy. Jany adbity pierad našymi nowanaładženymi bajewymi linijami. Našy wojski danosiać ab wialikich krywawych stratach worahoŭ, nie škadawaŭšych nijakich achwiar. Našy načalniki i wojski bodra ždać nowych bitw.

*Front niamieckaho Naśledńika:* Pry Smen de Dam, na poŭdni ad Filen, adbity čatyry šturmy francuzaŭ. Na poŭdni ad chutara la Bowel uziaty francuskije akopy s 1.500 pałonnymi. Kontrataki worahoŭ adbity. Na zachodnim bierazi Maasu, naabapoł darohi Malankur—En, uziaty francuskije pazycii na šyryni 2 kilom. i ŭ hłyb na 700 met. s 500 pałonnych.

Uschodni teatr:

*Front Leopolda Bawarskaho:* Hrupa wojsk hien. Bem-Ermoli:

Na poŭnačy ad Dniestra worahi adciśnuty ŭ kut miž rekami la Chocina. Miž Dniastrom i Prutam prarwany rasiejskije pazycii la čyhunki Horodenka-Černioŭcy.

*Front erc-hercoga Jozeta:* U lasistych Karpatach atakami zdabyty uporna baraniŭšyjesia pazycii ŭ dalinach.

---

## Kala wajny.

LONDON. Nižniaja Pałata. Snoŭden zajawiŭ, što jość ŭraženńie, bytcym anhlicki ŭrad bolš praciwicca miru, čym jaki budź inšy ŭrad. Kali wajna ješče dalej zaciahniecca, dyk budzie rewolucija i ŭ Francii. Nima nadziei, kab wajennaje pałaženńie cieraz 12 miesiacoŭ stałosia lepšym, a za hety čas pahibnie ješče miljon ludziej i daŭhi hasudarstwa uzrastuć ješče na 40—50 miljardoŭ. Snoŭden zakončyŭ swaju pramowu hetak: «U imia čeławiečnaści ja trebuju, kab wajna była ŭraz zakončena!»

LONDON. Nižniaja pałata. Predstaŭnik uradu Zamber zajawiŭ, što niebaspieka ad padwodnaj wajny — wielmi surjoznaja i može pazbawić Anhliju mahčymaści wajewać z daŭniejšaj siłaj.

PARYŽ. U parlamenci de Monsi zajawiŭ:

„Čas — heta dla Francii ŭsio. Jana dojdzie, abo nia dojdzie pabiedy zaležnie ad taho, čy jej udascca prakarmić siabie, čy nie“.

BERLIN. S pryčyny kanca trejciaho hodu wajny impieratar zwiarnuŭsia z adozwaj da niamieckaho narodu, da armii i fłota, ŭ katoraj miž inšym haworyć:

«Mo' nas ždać ješče ciažkije ŭdary; my spatkajem ich ćwiorda i z nadziejej. Rasiejskaja impieryja dryžyć ciapier ad našych nowych udaroŭ. Wajna trywaje dalej. Pobač z usio ciažejšymi zadačami rastuć i našy siły. My dojdziem pabiedy!»

BERLIN. Centralnyje dzieržawy za 3 hady wajny zdabyli 47 krepaściej. Sajužniki utracili bolš sałdatoŭ, čym usio nasialeńnie Belhii, Hołandzii i Šwejcaryi razam. U pałon uziaty 3 miljony duš. Apryč taho 12.000 harmat i 5.000 kulemiotaŭ. Zatopleno 10 miljonaŭ tonn karabloŭ. Wajennyje wydatki sajužnikoŭ — 258 miljardoŭ marak.

BERLIN. Za try hady wajny pahibli 2298 warožych i 683 niamieckije samaloty.

BERLIN. U časi bitwy ŭ Flandryi anhlickije latuny hustymi chmarami atakawali našy pazycii s pawietra. Našy latučyje eskadry swaimi kontratakami zbili 28 anhlickich latunoŭ. Našy straty — niewialikije.

BERLIN (W.T.B.). 26.VII adna z našych padwodnych łodak zatapiła u Anhlickim kanali wialiki anhlicki krejser s 4 kominami 11.150 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U Anhlickim kanali i Atlantyckim akianie zatopleny iznoŭ 22.500 tonn.

BERLIN (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki ŭ paŭnočnym pojasie błokady iznoŭ zatapili 26.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U pojasie błokady nawakoł Anhlii padwodnymi łodkami zatopleny iznoŭ 23.000 tonn.



Drukawana ŭ drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej